

PM Rotel VI (Dnr KS 2020/456)

Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 19 juni 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Ernlund anför följande.

Ärendet

Valideringsdelegationen har haft regeringens uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå.

I slutbetänkandet *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande* (SOU 2019:69) lämnar delegationen förslag till åtgärder för ett sammanhållet, nationellt och permanent system för validering så att fler personer ska kunna få sitt kunskapskartlagt, bedömt och erkänt.

Betänkandet har remitterats till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till de förslag som redovisas i Valideringsdelegationens slutbetänkande.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig generellt positiv till Valideringsdelegationens förslag och anser att delegationen i sitt slutbetänkande lyfter viktiga förutsättningar för att ett nationellt sammanhållet och permanent system för validering skulle kunna implementeras. Arbetsmarknadsförvaltningen kommenterar i nedan remissammanställning de olika förslag som rör den kommunala verksamheten

Mina synpunkter

Möjligheten till validering av tidigare studier eller yrkeskunskaper kan tyckas så självklart och enkelt. Men i praktiken är det mycket komplext för alla parter som är involverade i själva genomförandet – komvux, högre utbildning, statliga myndigheter, arbetsgivare, fackliga organisationer och inte minst de individer som besitter informella kompetenser som idag inte tas tillvara. Arbetet med validering bör präglas av färre parallella processer och i högre utsträckning knyta ihop den validering av kunskaper som sker löpande inom komvux och exempelvis de modeller för informell validering som utvecklas av branschorganisationer.

Valideringsdelegationen har presenterat ett antal förslag på åtgärder som sammantaget bör underlätta och tillgängliggöra validering för fler. Problemet med mismatchning på arbetsmarknaden där kompetenser saknas samtidigt som kompetenser inte tas tillvara kan åtminstone delvis avhjälpas med ett större grepp kring valideringsfrågan. Det blir viktigt att de förändringar som genomförs av ansvaret för validering fördelas på ett genomtänkt sätt mellan kommunal, regional och nationell nivå och att i den mån regeringen föreslår utökat ansvar för kommunen, detta tillförs kommunsektorn medel i enlighet med finansieringsprincipen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 17 juni 2020

KARIN ERNLUND

Bilaga

1. Reservationer m.m.
2. Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Det är av stor vikt att vi har ett valideringssystem som bygger på likabehandlingsprincipen. Det får inte finnas en risk att likartade meriter behandlas annorlunda beroende på var Sverige eller i Stockholms stad man bor. Vi efterfrågar ett större fokus på att kontroll av kunskaper och betyg man har med sig från andra länder valideras och testas mot svenska kunskapskrav. Vi ska inte ha ett system som validerar kunskaper och meriter som i slutändan inte håller en tillräckligt hög nivå för den svenska arbetsmarknaden. Felaktiga bedömningar kan i värsta fall leda till komplikationer som kan få stora konsekvenser för arbetsmarknaden.

Det är också samtidigt viktigt att ha kontroll över den administrativa börda valideringsprocessen får för Stockholms stad. Förslaget att erbjuda individuella kartläggningar skapar mer administrativt arbete. Krävs det nyanställningar för att arbeta med just denna arbetsuppgift i Stockholms stad? I det fall där validering av kunskaper skett på felaktiga grunder, eller där medvetet fusk eller meritförfalsningar använts som underlag är det av betydelse att dessa ärenden alltid polisanmäls.

Remissammanställning

Ärendet

Valideringsdelegationen har haft regeringens uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå. I uppdraget har bland annat ingått att verka för att en samsyn om valideringens innebörd och funktion etableras inom utbildningsväsendet och arbetslivet. Det har även ingått att identifiera behov av utvecklingsinsatser och lämna förslag som kan stärka valideringsarbetet inom utbildning och arbetsliv.

Delegationen fick i augusti 2018 även i uppdrag att föreslå en övergripande definition av validering, som utgår från EU:s rekommendation om validering, och att analysera och ta ställning till hur den nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (SeQF) kan användas för att stärka samspelet mellan validering och utbildning.

I slutbetänkandet *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande* (SOU 2019:69) lämnar delegationen förslag till åtgärder för ett sammanhållet, nationellt och permanent system för validering så att fler personer ska kunna få sitt kunnande kartlagt, bedömt och erkänt.

Betänkandet har remitterats till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sitt arbete rörande arbetsmarknadsområdet samt vuxenutbildning med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort*. Att säkra kompetensförsörjningen, så väl för stadens egen verksamhet som för regionens arbetsmarknad i stort är av central vikt avseende stadens, regionens och i förlängningen Sveriges utveckling och tillväxt. Vuxenutbildningen utgör även en stor del i arbetet med att förbättra möjligheterna för invånarnas etablering på arbetsmarknaden och i samhället.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till de förslag som redovisas i Valideringsdelegationens slutbetänkande. Möjligheten för individer att validera ickeformell kunskap kan vara direkt avgörande för en bra etablering på arbetsmarknaden. Validering syftar till att synliggöra, bedöma och ge erkännande och värde åt kunnande som människor har tillägnat sig i sammanhang utanför formell utbildning. Validering tillför värde och nytta för såväl individer, arbetsgivare, utbildningsanordnare som samhället i stort.

Arbetsgivare, så väl staden som privata, efterfrågar i allt högre grad utbildad personal. Kraven på formell utbildning har ökat om flera av de områden som utgår den kommunala kärnverksamheten. Med största sannolikhet finns det ett stort antal medarbetare som saknar formell kunskap som genom en valideringsprocess skulle kunna tillgodogöra sig en formell utbildning under en avsevärt kortare utbildningsperiod jämfört med utan möjlig validering. Flera personer ges därmed möjlighet till att få sitt kunnande kartlagt, bedömt och erkänt.

För att åstadkomma en fungerande valideringsmodell krävs de olika delar som valideringsdelegationen presenterar i sitt slutbetänkande. Att säkra kvaliteten genom hela processen är direkt avgörande för att åstadkomma en fungerande modell. Stadsledningskontoret vill med det som perspektiv särskilt påpeka vikten av en tydlig ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna.

Stadsledningskontoret vill särskilt peka på att i det fall de utökade uppgifterna innebär ökade kostnader för kommunerna bör staten i enlighet med finansieringsprincipen tillföra medel till kommunsektorn i motsvarande omfattning.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 maj 2020 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig generellt positiv till Valideringsdelegationens förslag och anser att delegationen i sitt slutbetänkande lyfter viktiga förutsättningar för att ett nationellt sammanhållet och permanent system för validering skulle kunna implementeras. Arbetsmarknadsförvaltningen kommenterar endast de förslag som rör den kommunala verksamheten. Förvaltningen lämnar inte heller synpunkter på förslagen i de avsnitt som redan är under beredning inom Regeringskansliet.

En generell reglering av validering

Förslag i avsnitt 6.5.1, 6.5.2, 6.5.3

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på förslagen om att förtydliga definitionen av validering som sker utanför den kommunala vuxenutbildningen och komplettera definitionen i skollagen med ytterligare bestämmelser för hur validering definieras och utförs. En tydligare definition ger en god grund för att fortsätta utveckla den nationella strukturen för validering och ger bättre förutsättningar för individen att få tidigare kunskap validerad.

Tvärgående nationell funktion och tydligt mandat för regionerna

Förslag i avsnitt 7.5.1, 7.5.2, 7.5.3

Arbetsmarknadsförvaltningen ser även positivt på förslaget om att sätta valideringsfrågan i ett större sammanhang genom att låta den ingå i en nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande, samt förslaget om att ge regionerna ett tydligare uppdrag att vara pådrivande och ledande i detta arbete. Kommunernas möjligheter att själva utveckla strukturer för validering begränsas av att en långsiktigt hållbar, och en för individen meningsfull, validering bör bygga på en nationell standard som är brett erkänd och ger möjlighet till rörlighet på arbetsmarknaden. En regiongemensam samverkan skulle också öka likvärdigheten mellan kommuner och skapa goda förutsättningar att driva utvecklingen mot gemensamma mål, utveckla gemensamma arbetssätt och skapa en bredare samsyn kring nyttan med validering.

Ett regionalt ansvar för validering i linje med Valideringsdelegationens förslag skulle även innebära fördelar med ett större deltagarunderlag bland annat vid eventuella kompletteringsutbildningar, samt möjlighet för regionens kommuner att bygga upp en gemensam kunskapsbas kring validering. Arbetsmarknadsnämnden anser dock att regionernas uppdrag behöver förtydligas utifrån slutbetänkandets förslag för att ytterligare specificera mandat och ansvarsfördelning mellan kommun och region i arbetet med validering.

Ökad tillgång till validering i kommunal vuxenutbildning

Valideringsdelegationen lämnar fyra förslag på utvecklingsområden som direkt berör den kommunala vuxenutbildningen.

Skyldighet att erbjuda inledande kartläggning

Förslag i avsnitt 11.3.1

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att förslaget om en utökad skyldighet för kommunen att erbjuda inledande kartläggning behöver förtydligas. Förvaltningen instämmer i Valideringsdelegationens resonemang kring vikten av att erbjuda vägledning och kartlägga tidigare erfarenheter för att ge individer goda förutsättningar att välja utbildning, undvika felval och i vissa fall validera tidigare kunskap. Detta görs i stor utsträckning redan idag, då förvaltningen erbjuder kartläggning, vägledning och nivåtest till blivande studerande, och de som har behov av en mer fördjupad vägledning har möjlighet att få detta.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser ett behov av att tydliggöra hur kommunens skyldighet att erbjuda inledande kartläggning, som föreslås i slutbetänkandet, definieras och hur långtgående individens rättigheter är. Till exempel behövs förtydliganden om det för kommunen handlar om ett ansvar att informera om möjligheten till inledande kartläggning, eller att aktivt bedriva ett uppsökande arbete för att säkerställa att alla blivande studerande får ta del av detta. Förvaltningen ser även en risk för att en inledande kartläggning så som den beskrivs i slutbetänkandet skulle bli av för övergripande karaktär, och att den inte skulle få den önskade effekten då en mer djupgående kartläggning ibland kan behövas för att identifiera kompetenser som skulle kunna valideras. Förvaltningen bedömer att den kartläggning som genomförs hos utbildningsanordnaren efter antagning, även framöver kommer att vara ett viktigt moment för att identifiera elever som kan validera tidigare kunskap; speciellt inom yrkesutbildningar där lärare ofta har en större branschkunskap och därför även bättre förutsättningar att identifiera möjligheterna att validera tidigare kompetens.

Vuxenutbildning Stockholm har ett stort antal studerande varje år och om en inledande kartläggning skall erbjudas samtliga potentiella studerande inom komvux och särvox skulle förslaget innebära ett behov av ytterligare resurser för studie- och yrkesvägledning. Arbetsmarknadsförvaltningen ser en risk för att förslaget därför skulle kunna ha stora administrativa och ekonomiska konsekvenser för verksamheten, samtidigt som det för individen skulle kunna leda till längre ledtider för att ta del av vägledningssamtal och kartläggning. Hur utfallet blir beror dock på hur denna skyldighet för kommunen definieras och hur långtgående individens rättigheter är.

Skyldighet att erbjuda elever inom komvux validering

Förslag i avsnitt 11.3.2

Kommunerna är idag inte skyldiga att erbjuda validering inom den kommunala vuxenutbildningen, med undantag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning där en förutsättning för att få ta del av statsbidraget för utbildningarna är att kommunen erbjuder validering av eventuell tidigare kompetens. Arbetsmarknadsförvaltningen strävar trots detta efter att tillmötesgå elevernas behov, och om möjligt förkorta deras tid i utbildning genom att validera tidigare kunskaper. Förvaltningen bedömer därför att en stärkt reglering som skulle göra det obligatoriskt för kommunen att erbjuda validering visserligen skulle kunna innebära ett behov av att effektivisera befintliga rutiner kring validering, men att arbetssätten i relativt stor utsträckning skulle kunna grunda sig på tidigare erfarenheter. Om kostnaderna ökar anser förvaltningen i likhet med Valideringsdelegationen att kommunen bör tillföras statliga medel för ändamålet.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar Valideringsdelegationens bedömning om att ökad samverkan mellan kommuner om utbildning och validering skulle bidra till en effektivare hantering av validering, och till en mer kostnadseffektiv organisation kring flexibla upplägg för eventuella kompletteringsutbildningar.

Efter en validering ska eleven ha rätt att få ett intyg

Förslag i avsnitt 11.3.3

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på förslaget och anser att det för individen skulle innebära bättre förutsättningar att kunna visa sitt kunnande efter en validering då dokumentationen får en mer formell status som ökar trovärdigheten.

Rektor ska kunna ge betyget E efter validering utan prövning

Förslag i avsnitt 11.3.4

Även här instämmer arbetsmarknadsförvaltningen i Valideringsdelegationens bedömning. Möjlighet för rektor att kunna utfärda betyget E efter en validering skulle kunna leda till ett effektivare arbetssätt. Fortsatt möjlighet till andra betyg genom prövning är däremot viktigt.

Övriga kommentarer

Utrikesföddas möjlighet till validering

Valideringsdelegationen lyfter vikten av att utveckla valideringsmodeller som nyanlända och utrikesfödda har möjlighet att ta del av. Delegationen föreslår att branschvalideringsmodeller med hjälp av nya statsbidrag skulle kunna utvecklas så att fler målgrupper, däribland nyanlända och utrikesfödda, har möjlighet att ta del av dem. Arbetsmarknadsförvaltningen ser detta som positivt men saknar konkreta förslag för hur liknande modeller skulle utvecklas inom den kommunala vuxenutbildningen. Förvaltningen ser fördelar med att ett sådant utvecklingsuppdrag skulle ledas exempelvis regionalt, då validering av utrikesföddas kompetens inom vuxenutbildningen är en fråga som flera kommuner kan ha behov av att utveckla. Valideringsdelegationen lyfter förslagen om utökad skyldighet för kommunen att erbjuda inledande kartläggning samt validering som förslag som stärker utrikesföddas möjligheter att genom validering av tidigare kompetenser snabbare etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden. Förvaltningen anser dock att det finns risk för att dessa förslag inte gynnar nyanlända om de inte kompletteras med valideringsmodeller och kompletteringsutbildningar som är anpassade till utrikesföddas förutsättningar, så som t.ex. färdigheter i svenska språket.

Starkare koppling mellan branschmodeller och vuxenutbildningen

Arbetsmarknadsförvaltningen anser även att det skulle vara önskvärt att där det är möjligt tydligare koppla branschmodellerna till kunskapskrav i läroplaner inom den kommunala vuxenutbildningen. Detta skulle öka likvärdigheten inom branschen mellan olika typer av intyg och göra det lättare för individen att efter en validering, vid behov, komplettera sin kompetens och sina kunskaper inom den kommunala vuxenutbildningen.

Kostnader för kompletteringsutbildningar

I likhet med slutsatserna i Valideringsdelegationens slutbetänkande ser arbetsmarknadsförvaltningen att de kompletteringsutbildningar som kan bli aktuella efter genomförd validering är ett kostnadsområde som påverkar kommunen. Den höga graden av individanpassning gör dessa utbildningar resurskrävande och förvaltningen anser att ett ökat kommunalt samarbete skulle kunna bidra till att utveckla mera kostnadseffektiva lösningar.

Kostnader för utökad kartläggning

Arbetsmarknadsförvaltningen ser en risk för att förslaget om att ytterligare utöka kommunernas skyldighet att erbjuda en inledande kartläggning inför utbildning och prövning skulle kunna innebära en relativt stor kostnadsökning, speciellt i större kommuner med ett stort antal studerande inom den kommunala vuxenutbildningen. Hur stora kostnaderna blir beror på hur långtgående kommunens skyldighet föreslås bli, men förvaltningen ser behov av att ytterligare utreda hur förslaget påverkar kommunerna kostnadsmässigt och administrativt.

Kostnader för individen

Valideringsdelegationen konstaterar att det genom den praxis som råder idag, där den aktör som initierar en validering också finansierar den, finns risk för att vissa målgrupper inte får tillgång till validering. Arbetsmarknadsförvaltningen delar denna bedömning och ser även en risk för att vissa målgrupper inte har möjlighet att säkra en inkomst under tiden de genomgår en validering. Detta behöver förtydligas för att validering skall kunna användas som ett effektivt verktyg för etablering på arbetsmarknaden och för kompetensförsörjning.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

Det är av stor vikt att vi har ett valideringssystem som bygger på likabehandlingsprincipen. Det får inte finnas en risk att likartade meriter behandlas annorlunda beroende på var Sverige eller i Stockholms stad man bor.

Vi efterfrågar i Arbetsmarknadsförvaltningens yttrande ett större fokus på att kontroll av kunskaper och betyg man har med sig från andra länder jämförs och testas med svenska kunskapskrav. Vi ska inte ha ett system som validerar kunskaper och meriter som i slutändan inte håller en tillräckligt hög nivå för den svenska arbetsmarknaden. Felaktiga valideringar kan i värsta fall leda till komplikationer som kan få stora konsekvenser inom bland annat områden som vård och omsorg.

Det är också samtidigt viktigt att ha kontroll över den administrativa börda valideringsprocessen får för Stockholms stad. Förslaget att erbjuda individuella kartläggningar skapar mer administrativt arbete. Krävs det nyanställningar för att arbeta med just denna arbetsuppgift i Stockholms stad?

I det fall där validering av kunskaper skett på felaktiga grunder, där medvetet fusk eller meritförfälsningar använts som underlag är det av betydelse att ett tydligt ställningstagande tas i dessa ärenden från Stockholms stads och att man alltid polisanmäler misstänkt bedrägeri.